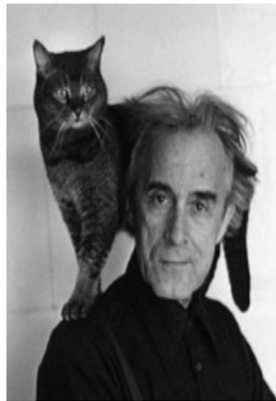

SMEDJEBACKENS BIBLIOTEK

KULTURCENTRUM & MÖTESPLATS

Biblioteksplan 2021-2024 Smedjebacken

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Vision.....	4
Bibliotekens roller och utvecklingsområden.....	6
1. Mötesplats.....	7
Utvecklingsområden.....	8
Utvecklingsprojekt – att arbeta med 2021 – 2024.....	8
2. Kulturcentrum.....	9
Utvecklingsområden.....	10
Utvecklingsprojekt – att arbeta med 2021 – 2024.....	10
3. Kunskapscentrum.....	12
Utvecklingsområden.....	13
Utvecklingsprojekt – att arbeta med 2021 – 2024.....	13
4. Centrum för språkutveckling och läslust.....	14
Utvecklingsområden.....	15
Utvecklingsprojekt – att arbeta med 2021 – 2024.....	15
Specifikt för barn och unga.....	16
Fakta Smedjebackens bibliotek.....	17
Styrdokument.....	18
Bilaga 1 Skolbibliotekens uppdrag.....	19
Bilaga 2 Läsfrämjandeplan 2021 – 2024.....	20
Bilaga 3 Utdrag ur Barn- och ungdomskulturplan.....	22

Inledning

Enligt 17 § i bibliotekslagen (2013:801) ska kommuner och landsting anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Biblioteksplanen ska vara ett brett förankrat politiskt styrande dokument som beskriver hur kommunen organiserar biblioteksverksamheten i enlighet med de lagar som gäller på området, bibliotekslagen och skollagen.

Syftet med Smedjebackens kommuns biblioteksplan är att stärka biblioteksverksamheten och att ge en struktur för viktiga utvecklingsområden och samtidigt tydliggöra folk- och skolbibliotekens gemensamma uppdrag.

I biblioteksplanen ges en nulägesbeskrivning av folkbiblioteket och fokusområden med tillhörande utmaningar, bibliotekens förskoleinriktade verksamhet samt av skolbiblioteken på grundskola och gymnasium.

Folk- och skolbiblioteken sorterar under samhällsbyggnadsförvaltningen med en gemensam bibliotekschef. Skolbiblioteksverksamheten regleras enligt upprättat avtal mellan familje- och utbildningsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen. Samverkan mellan folkbibliotek och skolbibliotek syftar till att stödja den enskilda elevens kunskapsprocess och läsutveckling. Skolbiblioteket ansvarar för medier och pedagogiskt stöd i anslutning till skolarbetet. Folkbiblioteket fokuserar på aktiviteter som uppmuntrar och stimulerar barns och ungdomars fria läsning och kunskapssökande. Biblioteksplanen är ett av redskapen för att länka samman två förvaltningars verksamheter och åstadkomma en samlad och samverkande organisation. Som ett utdrag ur biblioteksplanen, finns en separat skolbiblioteksplan.

I en årlig verksamhetsplan konkretiseras de utvecklingsprojekt som presenteras i biblioteksplanen. Uppföljning sker varje år. Biblioteksplanen revideras 2024.

Biblioteken ska finnas till för Smedjebackens kommuns invånare. Kommunen har ca 10 900 invånare, varav de flesta bor i Smedjebacken eller i Söderbärke som är kommunens två stora tätorter.

Under den här planperioden kommer biblioteken i Smedjebacken att ingå i ett fördjupat samarbete med biblioteken i Dalarna. Det kommer att innebära ett stärkt biblioteksutbud för Dalarnas alla invånare.

Vision

Smedjebackens kommun har en vision att vara en välkomnande kommun med engagemang, trygghet och framtidstro.

Kommunens mål är uppdelade under tre perspektiv; hållbarhet, utveckling och effektivitet, som ska genomsyra förvaltningarnas arbete.

- Hållbarhetsperspektivet innefattar en kommun för alla och en ekokommun i framkant.
- Utvecklingsperspektivet innefattar hög sysselsättning och attraktivt boende
- Effektivitet innefattar bra ekonomi och bra verksamhet.

Smedjebacken är en kommun i ständig utveckling, där vårt rika kulturarv också är vår nutid. Järnhantering och skogsbruk har utgjort och utgör basen i vårt näringsliv. Det har format vårt landskap och vår bebyggelse. Kommunens variationsrika bebyggelse och karaktär ger en spännande kontrast mellan tradition och nytänkande och mellan industriort och landsbygd. Smedjebackens kommun kännetecknas av närhet, vatten och utveckling.

I Smedjebacken är miljöfrågor viktiga, då kommunen har som mål att vara en ekokommun i framkant. Smedjebackens kommun är en av de 50 kommuner och regioner som inför 2020 har antagits i Svenska FN-förbundets och SKR:s gemensamma projekt Glokala Sverige. Projektet handlar om att arbeta med Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling i hela Sverige, där flera mål är kopplade till miljöfrågor där vi förbinder oss till att verka för att lösa klimatkrisen. På biblioteket arbetar vi för en långsiktigt hållbar utveckling. En hållbar utveckling är en utveckling som tillgodoser både dagens och morgondagens behov. Genom sin existens bidrar biblioteket till ekonomisk hållbarhet genom att verksamheten bygger på delande av resurser. En mötesplats för alla bidrar till social hållbarhet. Biblioteken spelar stor roll för människors lärande, här tillgängliggörs information och här väcks nyfikenhet för skapande och berättelser. Miljöfrågan och folkbibliotekens roll i det demokratiska samhällets utveckling gör att vi ser frågan som extra angelägen. Biblioteken kan inspirera till kunskap och vara kopplingen mellan det lokala och globala.

Kulturnämndens vision är att Smedjebacken skall vara en kulturkommun i framkant. Verksamhetsmålen ansluter till kommunens övergripande vision och mål.

Kulturnämndens uppdrag är att tillgodose invånarnas demokratiska rättighet till aktuella och relevanta bibliotek samt ett brett och fördjupat, kvalitativt kulturutbud. Kulturnämnden ska i alla verksamheter verka för innanförskap och integration.

Inriktningen för biblioteksarbetet, med stöd i bibliotekslagen, är barn, ungdom och vuxna, social- och arbetsplatsbibliotek och skolbibliotek mot grundskola och VBU Smedenskolan.

Övergripande mål för biblioteksverksamheten:

- Tillgängliggöra litteratur, bildning, utbildning och information till alla.
- Främja intresset för litteratur och läsning.
- Tillgodose behovet av biblioteket som mötesplats.

Den värdegrund och de strategier som gäller för kommunen som helhet, gäller också för biblioteken: attraktionskraft, tillväxt, kvalitet och effektivitet, god service och hög tillgänglighet. Det finns en stark koppling mellan mänskliga rättigheter och agenda 2030. Agenda 2030 och de Globala målen bidrar till förverkligandet av de mänskliga rättigheterna. På biblioteken ska medborgaren stå i centrum och verksamheten ska präglas av professionalism, kreativitet, samarbetsförmåga och ett stort mått av delaktighet. Bibliotekens övergripande uppdrag stämmer överens med kommunens hållbarhetsperspektiv att vi tillsammans skapar ett öppet och demokratiskt samhälle där kommunens verksamheter möter människors behov.

Hållbar utveckling handlar om så mycket mer än miljö och klimat. Genom sin existens bidrar biblioteket till ekonomisk hållbarhet genom att verksamheten bygger på delande av resurser. En mötesplats öppen för alla bidrar till social hållbarhet, likaså när vi hjälper besökare med digitala ärenden.

Bibliotekens roller och utvecklingsområden

Rollerna som mötesplats och kulturcentrum betonar biblioteken som öppna miljöer, medan rollerna som kunskapscentrum och centrum för läslust kräver mer av specialisering och fördjupning och en inriktning på utvalda målgrupper och samarbetspartners.

Centrala begrepp är:

- en kravlös mötesplats
- läslust, fantasi och upptäckarglädje
- det livslånga lärandet
- språkutveckling och läsförståelse.

Barnperspektivet i fokus och ett personligt bemötande ska genomsyra bibliotekens verksamhet.

Med barnperspektivet i fokus menas att Smedjebackens barn och ungdomar ska vara en prioriterad målgrupp. Biblioteket ska arbeta aktivt utifrån barnkonventionen – att alla barn är lika mycket värda, att barnens bästa ska komma i främsta rummet, att alla barn har rätt till utveckling och rätten att säga hur de vill ha det.

För varje roll har utvecklingsområden och konkreta utvecklingsprojekt att arbeta med formulerats.

1. Mötesplats

Enligt 2 § i bibliotekslagen ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Biblioteken får en allt större betydelse för människors möjligheter att mötas då många andra naturliga mötesplatser och serviceställen i samhället försvinner. Det fysiska biblioteket, den fria mötesplatsen – kravlös och tillgänglig för alla – är en arena för vardagens sociala liv och unik i ett samhälle som segregeras och kommersialiseras. Agenda 2030 säger att ingen ska lämnas utanför, vilket följer helt i linje med vårt arbetssätt.

Biblioteken ska ha lokal förankring, vara nära och lättillgängliga och samtidigt vara en mötesplats där spännande och oväntade saker ska hända. Det är viktigt att bibliotekets fysiska och digitala rum är tilltalande och ändamålsenliga för den verksamhet som bedrivs. Rummen för barn och ungdomar ska vara attraktiva på deras villkor och utrustade med tilltalande moderna medier. Skapande, idéer och berättelser förenas och tillsammans skapar vi ett sammanhang.

Biblioteket ska möta sina användare såväl i som utanför bibliotekslokalerna. Via medie-depositioner ökar delaktigheten och livskvaliteten för de personer som av olika skäl inte själva kan ta sig till biblioteket. Biblioteket ska även finnas i de digitala rum där folk befinner sig. Med den tekniska utvecklingen följer krav på ökad och snabbare service. Arbetet med det digitala biblioteket, den digitala mötesplatsen, är en viktig del av bibliotekets verksamhet. Bibliotekets hemsida bibliotek.smedjebacken.se är alltid tillgänglig. Här kan användarna exempelvis göra omlån, få tips om böcker, beställa fjärrlån och lämna inköpsförslag. Med lånekort från kommunens bibliotek kan man även ladda ner e-böcker från hemsidan. Du kan nu även söka, låna och lyssna på e-ljudböcker direkt i din mobil eller läsplatta via appen Biblio. Biblioteket erbjuder bokningsbara datorer, släktforskardatorer samt wifi. Många väljer att använda biblioteksrummet för studier, trots att det inte finns bokningsbara studierum.

Tvättstugebibliotek som finns i tre hyreshusområden i Smedjebacken startade som ett treårigt samverkansprojekt med projektmedel från Statens kulturråd mellan Länsbibliotek Dalarna, Smedjebackens bibliotek, ABF Dala Finnmark, Hyresgästföreningen och bostadsbolaget Bärkehus. Det är numera permanentat och tanken är att fler hyreshus ska få tillgång till tvättstugebibliotek. Syftet med tvättstugebiblioteken är att verka läsfrämjande genom att erbjuda läsning i människors vardag på en plats utanför det traditionella biblioteket. Att synliggöra litteraturen, stimulera till ökat läsande och framför allt att få fler ovana läsare att hitta till böckernas värld är grundtanken med tvättstugebiblioteken; ett litet bibliotek med stor tanke.

Arbetsplatsbibliotek finns på två arbetsplatser i kommunen. Arbetsplatsbiblioteken är reglerade via samverkansavtal.

Utvecklingsområden:

- Besöksverksamheten efter omarbetningen av biblioteksmiljöerna för ökad tillgänglighet.
- Bibliotekens digitala rum och kontaktytor.
- Att tillhandahålla media, teknik och digitala lösningar enligt målgruppens önskemål och behov.
- Att marknadsföra och nå ut med nya tjänster.
- Hur vi ur ett biblioteksperspektiv bidrar till att nå de mål i Agenda 2030 som är kopplade till klimat och miljö.

Att arbeta med 2021 – 2024:

- Med hjälp av bidrag Stärkta bibliotek ifrån Statens kulturråd, utveckla bibliotekens visuella miljöer för ökad tillgänglighet samt utveckla språktorgen för vuxna samt barn. Vi vill på detta sätt befästa bibliotekets plats i samhället som ett demokratiskt rum för alla.
- Programverksamhet planeras på biblioteken kring miljö och klimatfrågan.
- Utveckla programverksamheten och utbudet på filialerna.
- Arbeta aktivt med bibliotekens hemsida. Ett visuellt fokus skall finnas både i det fysiska biblioteket samt det digitala.
- Fortsätta arbetet med sociala medier.
- Att vara angelägen och relevant för fler samt att bredda våra målgrupper, utan att tappa befintliga deltagare.
- Fortsätta arbetet med upprustningen av de lokaler som tjänar som skolbibliotek.
- Verka för att skolbiblioteksresursen tydliggörs på hemsidan för att göra skolbibliotekens innehåll mer lättillgängligt digitalt och därmed skapa ett användbart hjälpmedel för lärare, bibliotekspersonal och som informationskälla för föräldrar. Med nuvarande resurser bibehålla tillgängligheten vad gäller öppethållande och bemanning på skolbiblioteken.

2. Kulturcentrum

Enligt 4 och 5 § i bibliotekslagen ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

Tillgång till litteratur, tidningar, tidskrifter, musik, film och utställningar gör biblioteket till ett centrum för kulturella och konstnärliga upplevelser. Rollen som kulturcentrum förstärks av ett brett och regelbundet utbud av arrangemang som författarmöten, musik- och teaterevenemang, föredrag, berättarstunder och samarbete med lokala professionella kulturutövare.

Smedjebackens bibliotek tillhandahåller medier för olika sätt att läsa; lättlästa böcker, böcker med stor stil, talböcker i fysisk eller digital form, taktila bilderböcker, berättelser med tecken som stöd med mera. För barn är de flesta av dessa media samlade i Äppelhyllan som är ett nationellt koncept. Bokdepositioner finns på vårdcentralen, barnhälsovården, sjukgymnastiken och folktandvården i Smedjebacken. Utöver detta tillhandahåller biblioteket anpassade medier till personer med olika behov. Till exempel nedladdning av litteratur via Legimus som är en service av MTM (Myndigheten för tillgängliga medier). Där finns talböcker, punktskriftsböcker, e-textböcker, taktila bilderböcker och teckenspråkig litteratur. Bibliotekspersonal kan även registrera personer med särskilda behov som låntagare hos MTM. Dessa låntagare får därigenom tillgång till medier direkt från MTM och kan själva exempelvis ladda ner talböcker från Legimus, som även finns som en app.

Biblioteken ska enligt bibliotekslagen bland annat erbjuda litteratur på minoritetsspråken finska, meänkieli, samiska, romani chib och jiddisch. Minoritetsgruppernas rättigheter bestäms även i språklagen och i lagstiftningen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Medier på de nationella minoritetsspråken och andra språk, liksom böcker på lättläst svenska köps in till biblioteken baserat på den efterfrågan som finns. För att ytterligare stärka tillgången på medier till prioriterade målgrupper har en medieplan tagits fram.

Smedjebackens kommun är sedan den 1 februari 2015 ett finskt förvaltningsområde enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724). Det innebär bland annat att invånare har rätt att använda finska i sina kontakter med kommunen. Kommunen ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom äldreomsorgen av personal som behärskar finska. Utöver dessa insatser ska kommunen även verka för revitalisering av det finska språket i kommunen. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt. Biblioteken spelar här en viktig roll som mötesplatser och som tillhandahållare av finska medier och litteratur. På folkbiblioteket finns litteratur, film och ljud- och talböcker för barn, unga och vuxna.

Ett språkpaket delas ut till finskspråkiga familjer med små barn, inspirationsträffar och viss programverksamhet för barn och vuxna arrangeras i samråd med kommunens samordnare för finskt förvaltningsområde. Ett väl inarbetat samarbete finns med samordnaren för finskt förvaltningsområde.

En hög andel av våra invånare har annat modersmål än svenska. För att möta dessa behov arbetar vi idag genom tvättstugebibliotek, arbetsplatsbibliotek och språktorg. För att möta det behov som växt i Smedjebacken i och med nyanlända familjer samt barn och ungdomar med invandrarbakgrund, har vi arbetat fram två språktorg på huvudbiblioteket, ett på vuxen- och ett på barnavdelningen. Språktorgen innehåller hela avdelning språk, lättläst, utländsk skönlitteratur och böcker för lästräning.

För att säkerställa att alla barn får likvärdiga möjligheter att uppleva och skapa kultur under sin tid i förskola och skola finns en barn- och ungdomskulturplan i kommunen. Ett nära samarbete bibliotek – skola ökar elevernas möjligheter att få ta del av olika kulturella uttryck. Samarbetet kring Skapande skola främjar ett kulturellt och estetiskt arbetssätt i skolan. En verksamhetsplan för hur arbetet ska bedrivas mer konkret finns beskrivet i Barn- och ungdomskulturplanen, den revideras varje år.

Utvecklingsområden:

- Bibliotekens mediesamlingar.
- Synliggöra de nationella minoritetsspråken på biblioteket.
- Att nå nya målgrupper samtidigt som vi behåller de befintliga.
- Att upprätthålla en relevant verksamhet för målgruppen, särskilt beträffande barn och unga.
- Samarbete med studieförbund, föreningar och professionella kulturutövare.
- Marknadsföring av och aktivt arbete med medier och arrangemang.
- Kulturprogram för allmänheten.
- Kulturprogram i skola och förskola.

Att arbeta med 2021 – 2024:

- Fortsätta utveckla mediaarbetet i enlighet med medieplanen.
- Gallring och genomgång av bibliotekskatalogen inför det förestående samgåendet med Dalabiblioteken.
- Arbeta aktivt med magasinet.
- Arbeta fram en marknadsföringsplan för avdelningen kultur & bibliotek.
- Att testa nya metoder för att bedriva läsfrämjande verksamhet.
- Aktivt arbeta med utställningar i det lilla formatet, montrar, bord, väggar.

- Kontinuerligt uppmärksamma nationella minoriteter.
- Fortsätta att anordna Barnens lördag på biblioteket.
- Fortsätta se över samtliga skolors mediesamlingar och verka för att anslaget höjs (gallring, behov, inköp).
- Erbjud läsförämjande aktiviteter till elever på förskolan och skolan.
- Utveckla Skapande skola, skolbio och författarbesök som integrerade delar i undervisningen.

3. Kunskapscentrum

Enligt 14 § i bibliotekslagen ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka i syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser.

Det finns ett ökat kunskapsbehov inom företag, föreningar och organisationer liksom ökade krav på kontinuerlig kompetensutveckling och vidareutbildning för den enskilde. Systematisk informationssökning, kunskapsutveckling och handledning blir allt viktigare. Biblioteket ska i ännu högre grad vara aktivt och söka upp och samverka med det omgivande samhället. I ett demokratiskt samhälle ger bibliotekets resurser möjlighet till delaktighet och inflytande.

Enligt 7 § i bibliotekslagen ska folkbiblioteket verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Enligt bibliotekslagen ska folkbiblioteket verka för att öka kunskapen kring hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. För de som står utanför ska folkbiblioteket ha en utjämnande effekt och bidra till att den digitala delaktigheten ökar. God tillgång till digitala och tryckta medier och utbildad och professionell personal är grundläggande. Skolbiblioteken har även tillgång till inlästa medier via inläsningstjänst, och skolbiblioteken kan ge samma service via Legimus som folkbiblioteken.

Ett ökat flöde av information skapar även behov hos allmänheten av att kunna sortera, värdera och kritiskt granska. För att hantera detta krävs en god medie- och informationskunnighet (MIK). Detta är särskilt angeläget i bibliotekets uppdrag kopplat till demokrati och folkbildning. Personalen på biblioteket lär sig kontinuerligt mer om dagens och morgondagens teknik.

Enligt 36 § i skollagen ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Skolbiblioteket ska vara en del av skolans pedagogiska verksamhet och medverka i att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. Skolbiblioteket ska arbeta aktivt för att informationssökningsprocessen synliggörs som en del av lärandet och med fokus på att elever utvecklas till kritiska tänkare som kan undersöka och bedöma olika källors värde och användbarhet.

Till skillnad från folk- och skolbiblioteken omfattas inte förskolan av biblioteks- eller skollagens bestämmelser om bibliotek. I förskolans läroplan finns dock mål om språk, kommunikation, kultur och kunskapsinhämtning som kan kopplas till biblioteksverksamhet.

Utvecklingsområden:

- Bibliotekens roll gentemot utbildningsorganisationer/institutioner i kommunen.
- Kompetensutveckling och omvärldsbevakning.
- Samverkan med fler aktörer.
- Utveckling av biblioteksverksamheten på skolorna.
- Marknadsföring av skolbiblioteksverksamheten som en kvalitetsfaktor.

Att arbeta med 2021 – 2024:

- Utveckla en pedagogisk vägledning i informationssökning på bibliotekets hemsida.
- Ta fram foldrar för hur man gör när man laddar ned en e-bok/e-ljudbok att dela ut i biblioteket, såväl som information bibliotekets hemsida.
- Stärka kompetensen och bevakning av nya medier/pedagogiska hjälpmedel.
- Öka kunskaperna om utvecklingen inom utbildningssektorn, läroplaner etc.
- Ta fram – tillsammans med lärare och rektor – en verksamhetsplan för skolbiblioteken, vilken årligen utvärderas och revideras.
- Erbjuder välkomnande skolbibliotek som passar varierande åldersgrupper.
- Att nå fram till vårdnadshavare om vikten av läsning.
- Utveckla användarundervisning för elever och lärare (katalog och andra resurser).
- Erbjuder och genomföra handledning/undervisning i informationssökning och bibliotekskunskap för F-9 och VBU, en gång varje läsår.
- Fortsätta att göra alla medier i skolan tillgängliga via bibliotekskatalogen.

4. Centrum för språkutveckling och läslust

Enligt 7 § i bibliotekslagen ska folkbiblioteken särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Det läsfrämjande uppdraget handlar om att få fler personer att ta del av litteratur och att få de som redan tar del av litteratur att öka bredden och mängden av litteraturen de tar del av. God läsförmåga och ett väl utvecklat språk betyder mycket för livskvaliteten, för identitetskapandet och utgör grunden för fortsatt lärande. Biblioteket ska främja språkutveckling och sprida läslust och ha kunskap om och vara stöd åt personer med olika typer av läshinder.

Det läsfrämjande arbetet sker både i det fysiska biblioteket och digitalt. Det digitala läsfrämjande arbetet sker kontinuerligt för alla grupper genom sociala medier och på bibliotekets hemsida.

Enligt 8 § i bibliotekslagen ska folkbiblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

En prioriterad målgrupp för biblioteken i Smedjebackens kommun är barn och unga. Det finns en särskild Läsfrämjandeplan (se bilaga) framtagen för att ytterligare belysa vikten med att arbeta med barn och ungdomar, samt visa mer specifikt vad som görs för att främja barn och ungas språkutveckling och läslust.

Språkslingan Dalarna är en samverkansprocess i länet kring små barns språkutveckling. Syftet är att arbeta över professionerna för att ge små barn i Dalarna en så god språkstart som möjligt i livet, genom att uppmuntra de vuxna runt barnet att se på läsning som en väg att stötta barnets språkutveckling. Tillsammans bidrar vi till att skapa goda uppväxtvillkor för alla barn i Dalarna. Språkslingan Dalarna är ett samarbete som ska underlätta för personal inom bibliotek, barnhälsovård och förskola, att arbeta med ett redan befintligt uppdrag, små barns språkutveckling.

Att behålla språket är viktigt för äldre människor inte minst när olika sjukdomar påverkar språk- och rörelseförmågan. En större äldre befolkning innebär fler som har tid och möjlighet att besöka folkbiblioteket. Fler äldre innebär även ett ökat antal personer som inte har möjlighet att ta sig till folkbiblioteket. Dessa behöver stöd och hjälpinsatser för att ta del av folkbibliotekets tjänster och utbud. Vi erbjuder uppsökande verksamhet i form av Boken kommer vilket innebär att media levereras hem till personer som av hälsoskäl själva inte kan ta sig till biblioteket.

Språket har en avgörande betydelse för en bra integration. För personer som har annat modersmål än svenska ska biblioteken enligt bibliotekslagen bland annat erbjuda litteratur på lättläst svenska samt på andra språk än svenska och de nationella minoritetsspråken. Biblioteken är en unik resurs genom att vi tillhandahåller både medier på modersmålet och mer anpassat material för inläring av svenska. Språktorgen på huvudbiblioteket bidrar till ökad integration genom att erbjuda material på invandrarspråken samt på lättläst svenska, språkkurser med mera.

Betydelsefullt är god tillgång till litteratur, samtal kring läsning och berättandet i alla dess former. Medieplanering och inköp utgår från separat medieplan för biblioteken i Smedjebacken. För att främja läslusten och för att våra användare ska känna att deras önskemål tas i beaktande så köper vi till stor del in litteratur via inköpsförslag från våra användare.

Utvecklingsområden:

- Främjande av läslust och språkutveckling.
- Anpassade mediesamlingar för läslust och språkutveckling.
- Kompetensutveckling inom området språkutveckling.
- Uppsökande verksamheter – boken kommer, arbetsplatsbibliotek, tvättstugebibliotek.
- Att nå ut till den ökande äldre befolkningen med annat modersmål än svenska.

Att arbeta med 2021 – 2024:

- Bygga vidare på språktorgens nuvarande bestånd.
- Att hitta effektiva former för att främja integration och inkludering.
- Att skapa verksamhet riktad mot olika språkgrupper.
- Ordna läsecirklar/bokknyttis för besökare och personal.
- Utveckla samarbetet med medborgarkontoret.
- Utveckla arbetsplatsbiblioteken i samarbete med olika fackliga förbund.
- Omvärldsbevakning för att hålla kompetensen uppdaterad på området kompensatoriska hjälpmedel vid läs- och skrivsvårigheter.
- Fortsätta att köpa in litteratur på inköpsförslag.

Specifikt för barn och unga:

- Utveckla samarbetet med förskolorna, barnhälsovården och öppna förskolan.
- Att öka ungas delaktighet i bibliotekets verksamhet.
- Ha bokpresentationer och boksamtal i alla årskurser samt att erbjuda varje klass minst ett bokprat/boksamtal per läsår (grundskola, såväl som VBU).
- Medieinköp (SBC) med större inriktning på bokpresentationsböcker, läsgrupper (5 ex och 10 ex, klassuppsättning), temalådor samt inköp av lättlästa medier och parläsningböcker på skolspråken.
- Omvärldsbevakning för att hålla kompetensen uppdaterad på området kompensatoriska hjälpmedel vid läs- och skrivsvårigheter.
- Medverka på föräldramöten för att prata läsning och språkutveckling.
- Fortsätta arbeta med och låna ut Berättarpåsar – bok/böcker med tillhörande rekvisita till förskolor och förskoleklasser.
- Fortsätta arbeta med och låna ut Boksamtalspåsar – Bok och läsfixarpåsar till förskolor, förskoleklasser och årskurs 1.
- Låna ut Språkryggsäckar/Språkväskor till föräldrar. Fortsätta arbeta med läsfrämjande aktiviteter som Sommarboken och Läslov.

Fakta Smedjebackens bibliotek

Biblioteken i Smedjebackens kommun utgörs av huvudbiblioteket, Werner Aspenströmbiblioteket i Smedjebacken samt ett integrerat folk- och skolbibliotek placerat på Kyrkskolan (år 4-9) i Söderbärke, ett skolbibliotek på Bergaskolan (år 7-9), som även fungerar som skolbibliotek för Röda Bergaskolan (år F-6), samt ytterligare tre mindre skolbibliotek i varierande storlek på skolorna i Hagge (år F-6), Vad (år F-3) och Vinsbo (år F-6).

Huvudbiblioteket har även rollen som gymnasiebibliotek för Västerbergslagens utbildningscentrum, VBU, i Smedjebacken som innefattar Smedenskolan samt Stegelbacken.

För samordning av skolbibliotekens resurser finns en skolbibliotekscentral placerad på huvudbiblioteket. Därtill finns två arbetsplatsbibliotek, varav det största drivs i samarbete med fackförbundet Metall och är placerat på valsverket Ovako. Tvättstugebibliotek finns i tre hyreshusområden.

I anslutning till Werner Aspenströmbiblioteket i Smedjebacken finns Ahlbäcksalen, en kombinerad mötes- och utställningslokal, med en fast utställning om Johan Ahlbäcks liv och konstnärskap, som kan ses under bibliotekets öppettider.

Det ligger i bibliotekens natur att samverka. Utöver de samarbetsavtal som finns med omsorgsförvaltningen, Västerbergslagens utbildningscentrum, Ovako, SEAB samt med familje- och utbildningsförvaltningen, finns ett nära samarbete med Johan Ahlbäcksstiftelsen, Werner Aspenströmssällskapet, Svenska kyrkan och flertalet studieförbund. Ökat samarbete eftersträvas både inom omsorgen och i föreningslivet och inte minst med ortens professionella konstutövare.

Kulturnämnden ansvarar för folk- och skolbiblioteksverksamheten. Uppföljning av vårt arbete görs årligen. Vi följer upp antal besök, utlån av olika medier, kostnader samt genomförda aktiviteter. Detta kopplar vi till respektive mål och strategi.

Nyckeltal och styrtal:

- Antal besökare på biblioteken.
- Antal besökare/invånare.
- Antal utlån.
- Antal utlån/invånare.

Styrdokument:

Unescos folk- och skolbiblioteksmanifest (PDF-fil). [2012-02-28]

Barnkonventionen [2016-01-20]

Bibliotekslagen SFS nr: 2013:801 [2016-01-20]

Skollagen och läroplaner [2012-02-28]

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk [2009:724]

Länk till: *Medieplan Smedjebackens bibliotek 2021-2024*

Länk till: *Utdrag ur Smedjebackens biblioteksplan 2021-2024 - Skolbiblioteksplan*

Bilaga 1

Skolbibliotekens uppdrag

Skolbiblioteket är en del av skolans pedagogiska verksamhet och ska aktivt medverka i och stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling för att utbildningsmålen ska uppnås.

Skolbiblioteket ska medverka till att eleverna

- utvecklar sin språkliga förmåga och förmågan att läsa och förstå texter av olika slag
- kan söka, värdera och använda information för att utveckla kunskap (informationskompetens)
- ges förutsättning att utveckla en adekvat digital kompetens som möjliggör en förståelse för den digitalisering som finns i vardagen.

Skolbiblioteket ska arbeta aktivt med att förmedla läslust och läsupplevelser och medverka till att kulturella och konstnärliga uttryck långsiktigt integreras i grundskolan enligt gällande läroplan.

Samarbetet mellan lärare och bibliotekarier ska stärkas. Ett nära samarbete mellan bibliotek och skola ökar elevernas möjligheter att få ta del av olika kulturella uttryck. Samarbetet kring Skapande skola och skolbio främjar ett kulturellt och estetiskt arbetssätt i skolan. En verksamhetsplan för hur arbetet ska bedrivas mer konkret finns beskrivet i Barn- och ungdomskulturplanen, den revideras varje år.

Skolbiblioteken är bemannade så att pedagogisk verksamhet kan bedrivas. Utöver de tider biblioteket är bemannat finns möjlighet att boka in skolbibliotekarien på överenskommen tid (för exempelvis bokprat/boksamtal, kurs i källkritik och informationssökning, läsgrupper eller dylikt).

Inför varje termin respektive läsår konkretiseras ett antal av de utvecklingsprojekt som presenteras i skolans och skolbibliotekens gemensamma verksamhetsplan för skolbiblioteksverksamheten. Uppföljning sker vid varje terminsslut respektive läsår. Biblioteksplanen revideras 2024.

2021-03-31

Bilaga 2

Smedjebackens bibliotek

Läsfrämjandeplan 2021-2024

För de allra minsta barnen

- gåvoböcker till nyfödda och deras föräldrar (i samarbete med BVC)
- småbarncafé (i samarbete med Öppna förskolan, Norrbärke församling - Kyrkans hus)
- gåvoböcker till två- och fyraåringar (i samarbete med BVC)
- utlån av Språkryggsäckar till föräldrar (i samarbete med BVC och talpedagoger).

Samarbete med förskolan

- erbjuda material som passar förskolan
- boklådor/temalådor – böcker och andra medier inom olika relevanta ämnen
- utskick av depositioner
- bokpåsar – placerade på förskolorna för att förenkla boklån för föräldrar
- sagopåsar – sagor med tillhörande gosedjur/föremål
- möten/kontakt med förskolepersonalens bokombud
- träffar med information om nya böcker
- läsfrämjande projekt och aktiviteter på bibliotekens initiativ
- medverkan på föräldramöten på förfrågan
- minibio (visningar på biblioteket eller på förskolorna efter förfrågan)
- berättarpåsar – bok/böcker med tillhörande rekvisita
- boksamtalspåsar – Bok och läsfixare
- samverkan mellan BVC, förskola och bibliotek genom Språkslingan
- nyhetsbrev

Samarbete med grundskolan

- förskoleklasser erbjuds 6-årsvisning med berättande/sagoläsning/bokupplevelse, gåvobok och lånekort delas ut vid besöket
- boklådor/temalådor med åldersanpassat material sammanställs på förfrågan
- informationskunskap erbjuds år F-9
- medverkan vid elevers skrivarbeten på förfrågan
- stöd inför och medverkan vid olika typer av temaarbeten och skolprojekt på förfrågan
- läsfrämjande projekt på bibliotekens initiativ
- medverkan på föräldramöten på förfrågan
- registrering av personer med särskilda behov som låntagare hos MTM, låntagare med dessa behov får därigenom tillgång till medier direkt från MTM och kan själva exempelvis kan ladda ner talböcker från Legimus
- bokpresentationer erbjuds samtliga årskurser
- boksamtal erbjuds samtliga årskurser
- år 4: författarbesök
- år 8: författarbesök
- skapande skola
- skolbio
- kulturarrangemang
- sommarboken och Läslov hålls
- berättarpåsar – bok/böcker med tillhörande rekvisita (för förskoleklass)
- boksamtalspåsar – Bok och läsfixare för f-3.

Samarbete med VBU, gymnasieskolan

- vi kommer att i samarbete med VBU se över möjligheten att genomföra biblioteksintroduktioner samt bistå i utbildning i informationssökning, källkritik och referenshantering för gymnasiets elever
- tillsammans med VBU vill vi se över och utveckla arbetet med hanteringen av elevers lånekort, samt kataloginläggning och utlån av kurslitteratur
- genom gemensamma möten med VBU vill vi skapa en dialog gällande inköp av litteratur anpassad till elevernas behov för ökat läsfrämjande och kunskapsbyggande
- särskilda sidor kommer att byggas på bibliotekets hemsida riktade till gymnasiets elever och lärare, med bland annat bokpresentationer.

Bilaga 3

Utdrag ur Barn- och ungdomskulturplan

Alla barn har samma rätt till ett rikt kulturutbud oavsett kön eller etnisk tillhörighet. Tillgången till kulturutbudet är inte heller beroende av tillfälligheter, sociala eller geografiska omständigheter. Alla barn och ungdomar erbjuds ett rikt, brett och varierat kulturutbud samt ges möjlighet att utveckla sin fantasi.

Övergripande mål

Språk, lokal kulturhistoria och berättande.

Barn- och ungdomskulturgruppen har som syfte att samordna kulturprogram för barn och ungdomar samt att besluta om skapande skola projekt för att få en så rättvis fördelning som möjligt. Skapande skola projekt planeras och andra kulturaktiviteter diskuteras i gruppen.

Genom Skapande skola ges eleverna på olika sätt möjligheten att ur ett levandegörande perspektiv möta kommunens olika kulturhistoriska miljöer och samtidigt både uppleva och lära sig mer om den egna hembygdens historia ur ett nationellt perspektiv.

Tydlig struktur på verksamheten

Vi vill på sikt jobba in tydliga teman i vår verksamhet genom grundskolan. Dessa tydliga teman är språk, historia och berättande, där språk innebär muntligt berättande, historia som innebär ett fokus på vår lokala historia. Vi strävar efter att ge elever en vana att gå på föreställningar, till exempel skolbio, teater och musikföreställningar. Verksamheten i årskurserna delas upp enligt årskurser för att alla elever ska få ta del av de olika verksamheterna någon gång under sina skolår.

Målet för Smedjebackens kommuns förskolor och grundskolor

En ökad samverkan mellan kulturlivet och kontakt med konstnärliga uttryck i skolans arbete möjliggör en större variation i användandet av verktyg och metoder som motsvarar behoven hos varje enskild elev för deras unika lärande och skapar möjligheter att i högre grad nå kunskapsmålen.

Utvärdering

Handlingsplanen följs upp och utvärderas årligen av samordnarna för arbetet med kultur i skolan och sker i Barn och ungdomskulturgruppen. Detta görs efter varje skolas utvärdering av respektive Skapande Skola-projekt, detta sammanfattas årligen i en verksamhetsberättelse.

2021-03-31